

RESSORGIMENT

SUMARI Catalans: Catalunya! — PERE MAS I PERERA: Missió històrica dels catalans emigrats. — GRÀCIA B. DE LLORENÇ: Lluna serrana. — RAMON SUBIRATS: Anecdòticari. — C. SOLÀ I VILANOVA: A cinc anys de distància... — AGUSTÍ TORELLÓ: La fallera de l'or. — JOAN MARAGALL: L'alçament. — H. NADAL I MALLOL: Ha mort Adrià Gual a Barcelona. — GUGLIELMO FERRERO: Per què Suïssa és un model de república democràtica. — Bibliografia. — A. PUIGRÓS-PETIT: L'imperatiu català. — Notícies

GRAVATS: Portada d'Andreu Damesón. — Ramon Vinyes, dibuix al carbó de R. Subirats. — Cingles i Santuari d'El Far. — Un bell indret del Parc Chacabuco. — Paisatge de Llofriu (Empordà). — La vella esglésiola de Sant Andreu de Llanars. — El Castell de Vernet (Rosselló).

★

GENER 1944 ★ OFICINES: PERGAMINO 244, Bs. AIRES ★ NUMERO 330

(REGISTRO NACIONAL DE LA PROPIEDAD INTELECTUAL, No. 147.853)

Sastreria, Joaquim Pastells
SARMIENTO 733 TEL. 31-4824

Cuines Econ., Torradors. GISPERT. GNS.
B. DE IRIGOYEN 972 TEL. 23-3240

Tintoreria «Los 3» Malriche, Aragonès i Cia.
LEZICA 4469 TEL. 60-1827

Prats Gns. Tota mena de Treb. de Serralleria
SARMIENTO 246 TEL. 33-6414

Benvingut Bonell, pedicur
AV. DE MAYO 1123 3.º TEL. 38-5234

Nilo Bonell, kinesióleg
AV. DE MAYO 1123 3.º TEL. 38-5234

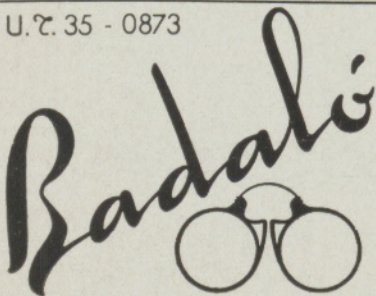
Josep Barons, pedicur
SARMIENTO 833 TEL. 35-0161

Assegurances - Pere Cerezo
MORETO, 188

DISPONIBLE

Sigueu previsors. Feu-vos socis del
MONTEPIO DE MONTSERRAT
Quota mensual \$ 2 m/n Misiones, 141

U.T. 35 - 0873

A. FELIU BADALÓ & CIA.
ÓPTICA - FOTOGRAFIA - ORTOPÈDIA

Fabricació de tota classe de
cristalls per a corregir els
defectes visuals.

Faixes ortopèdiques
de vestir i Braguers.

Revelacions i còpies
fotogràfiques en el dia.

LAVALLE 962

NEULES, CUCURUTXOS, «OBLEAS»,
«CUBANITOS» i VIENESES **ABADAL**

BOMBOMS estil VIENA

Ramon Abadal i Cia.

Bmé. Mitre 4260
BUENOS AIRES
U.T. 60 Caballito, 7098

Institut Llonch de Fontova

Directora: Fca. LLONCH de FONTOVA
30 Anya d' Ensenyança Professional

TALL i CONFECCIÓ

Des dels primers mesos l' alumna pot
tallar i confeccionar els seus vestits.

COTILLES i FAIXES, inclús ortopèdiques CAPELLS

Curs pràctic sense teoria.
Preparam per a l'ingrés a casa de Modes

LABORS - LLENCERIA DIBUIX i PINTURA - MÚSICA

Cursos abreujats per a professionals.
Exàmens lliures.

Atorguem Diplomes

(Mencionant aquesta revista gaudirà
d'un descompte en la mensualitat).

Sol·liciti informes a:
RIVADAVIA, 1966 U.T. 48, Pasco 1852

Recordem:

*Una gran Floreria moderna
al servei del Bon Gust*

Montserrat Bartrés
Professora
TEORIA - SOLFEIG - PIANO

Ensenyança Especialitzada per a Infants

LLIÇONS A DOMICILI

Sarandí 1309, D.º 64
BUENOS AIRES

RESSORGIMENT

ANY XXIX

BUENOS AIRES, GENER 1944

NÚM. CCCXXX

CATALANS: CATALUNYA!

L'ANY que acaba de morir ha estat un altre any de pena, sense glòria, per Catalunya. La nostra pàtria ha continuat retuda, gairebé exsangüe encara, sota la petja del dominador. Ara en fa cinc d'anys que hagué de veure el seu sòl envaït per gent estranya i els seus fills, els millors, que ho havien donat tot en la defensa de la república espanyola, amb el cor trossejat i amb l'ànim deprimit hagueren de seguir el pas dels soldats republicans en derrota, sense que intentessin la defensa d'allò que havíem quedat que era el baluard inexpugnable de la República. Catalunya fou una altra vegada la víctima propiciatòria de la llibertat dels altres.

Són passats cinc anys... Mentrestant el món ha sofert una convulsió terrible, com mai no s'havia vist. Les forces del mal que feren el seu assaig a Catalunya i a Espanya, vistos els resultats falaguers que hi obtingueren, desfermaren tot llur poder damunt d'altres pobles d'Europa, que anaren caient l'un després de l'altre, i, en llur frenesia satànica, arribaren àdhuc a desafiar el món amb l'intent de fer-se'l seu. Llur pla, però, no recixí, malgrat tot. El món reaccionà estrènuament i plantà cara al monstre que volia engolir-lo, i avui aquest monstre recula esfereït de la seva pròpia gesta. I els principis pels quals va batre's Catalunya amb tanta heroïcitat —aleshores menyspreats— avui són el nord i guia dels països que llavors no saberen copsar-ne la importància ni saberen endevinar la intenció dels agressors.

Catalunya —i, també, Espanya, és dir la República espanyola— davant la situació de fet produïda per la gran contesa i tenint en compte els postulats pels quals combaten les nacions unides, trobava en el triomf d'aquestes una gran possibilitat per a triomfar també en les seves aspiracions de llibertat nacional. Als catalans exiliats tocava de realitzar una tasca adient a la situació del món favorable als nostres ideals de llibertat i democràcia.

Però, hem de confessar-ho: som els mateixos catalans els qui despreciam aquesta propícia ocasió. Nosaltres mateixos, que no hem sabut desprendre'ns de prejudicis polítics, ni hem sabut crear una força nacional representativa de la voluntat popular. Els uns per ambicions d'hegemonia i els altres per massa condescendència amb aquells que s'atorgaven uns poders i unes atribucions ridículs, per no dir falsos. El cert és que aquell organisme que anàvem muntant —veritable representació de Catalunya— a Londres, i que tan bella

obra feia, deixà de funcionar davant la cridòria dels professionals de la política i de la demagògia, esperant que aquests organitzessin quelcom de millor, sense adonar-se que allò que es proposaven era entrebancar i no crear res, tot fos en gràcia a la legalitat inexistent. I així ens troba el cinquè aniversari de l'ensulsiada.

I els espanyols, què? Els republicans espanyols tampoc no s'han sabut entendre. Després de cinc anys de lluites intestines han pogut arribar a organitzar suara una *Junta Liberadora* representativa dins la qual hi ha els amics de Prieto i de Martínez Barrio, una fracció de l'Esquerra i una altra fracció d'Acció Catalana. Resten fora d'aqueixa organització, els amics de Negrín, els comunistes, els socialistes de Lamóneda, Izquierda Republicana, el P.S.U.C., part de l'Esquerra, part d'Acció Catalana, Partit Socialista de Catalunya, Estat Català, els nacionalistes bascos i els nacionalistes catalans que constitueixen les Comunitats.

Tanmateix, per a arribar a una unitat tan migrada —preguntem nosaltres— valia la pena, senyors *legalistes*, de sacrificar-hi el moviment nacional català representat pel Consell de Londres?

Hem estat perdent un temps preciós. Si en comptes de fer el joc als espanyols, els catalans *legalistes* s'haguessin integrat al moviment nacional català, aquest ara fóra una força poderosa i estaria, junt amb els bascos, en condicions de plantejar el problema de les nacionalitats ibèriques demà que soni l'hora de la victòria dels països aliats i aquests es disposin a aplicar els beneficis continguts en la Carta de l'Atlàntic.

Ara potser ja és tard, car els esdeveniments van precipitant-se i hom ja calcula la cessació de la guerra per a aquest any; però no perdríem res si davant la trista realitat de la destunió aferrissada dels espanyols, els catalans tractéssim de salvar-nos del naufragi a què som empososats irremissiblement si continuem supeditats a ells i no sabem albirar la possibilitat, l'única possibilitat, que tenim encara de què a l'hora de la justícia, a l'hora d'establir una pau perdurable d'acord als principis de llibertat de tots els pobles de la terra, Catalunya, la nostra pàtria, pogués ésser tinguda en compte.

Que no se l'escoltarà, és natural, si s'obstina a anar a remolc dels espanyols car, en aquest cas, el problema català és un problema interior d'Espanya que cau fora de l'òrbita dels problemes internacionals.

L'hora és greu i el temps curteja. Però en el fons de la nostra consciència de catalans sentim una veu amada, imperiosa, que ens diu: —Catalans: Catalunya!

Justí Ferm

MISSIÓ HISTÒRICA DELS CATALANS EMIGRATS

6. L'ACCIO INDIVIDUAL

ESSOSSADA l'acció dels nuclis catalans expatriats i dels nostres escriptors i dels nostres polítics, cal fer referència a l'actitud individual dels catalans expatriats.

En l'economia nacional de Catalunya, el català emigrat és una partida deficitària, perquè no tan sols ha estat perdut com a ciutadà actiu, sinó que sovint ha estat perdut totalment per a ella ell i la seva descendència per a sempre més, a causa de l'aclimatació en

el país on ha anat a raure. Així, en aquest cas —tan freqüent—, Catalunya no pot refiar-se plenament d'ell ni dels seus. Per gran i sincera que sigui l'amor a la pàtria-nadiua, per sentit que sigui el seu maximalisme patriòtic, en l'ordre pràctic el català emigrat és un

valor passiu de la vida catalana. En definitiva, no és ni muscle, ni cervell al servei del progrés general de la terra mare: en tot cas, és cor bategant, i prou.

L'amor del català emigrat a la pàtria llunyana és platònica; la del català —diem-ne— sedentari, activa, i per aquesta mateixa raó, creadora i subjecta a totes les contingències de l'acció quotidiana. D'ací que, als ulls del primer, el català de Catalunya sembla que no sigui pur en un mateix grau; i no s'adona que sense la seva permanència en la terra natal no hi hauria continuïtat de la nació ni res que s'hi assembli. El català de Catalunya, ciutadà espanyol que és de l'època constitucional ençà, pot haver-se contagiats, pot haver "servit el rei", pot haver actuat en la política general espanyola, però, en definitiva, la seva actuació ha repercutit a Catalunya. En canvi, el català expatriat, com que Catalunya no és un país imperialista, ha donat les seves energies, la seva intel·ligència i la seva descendència a països sense cap mena de vinculació amb la nostra pàtria i, sovint —i això és el més trist—, sense que d'aquest fet, en derivi cap glòria per a ella, perquè, quan ha excel·lit fora d'ella ha passat ras i curt per espanyol i quan els seus fills han destacat, les més de les vegades no han tingut cap consciència de la catalanitat originària.

Però ara la dissort de Catalunya fa indistriables els deures dels catalans i, més que un regateig de mèrits entre els expatriats de temps i els de fa poc, escau d'esforçar-se a superar-se tots en profit de la causa de la pàtria oprimida.

Avui Catalunya té, per virtut de l'emigració dels seus fills —dels que en són fora fa anys i dels que n'han sortit arran de la guerra contra la República espanyola—, possibilitats de redreç superiors a qualsevol de les èpoques pretèrites. I és que hi ha una circumstància salvadora que no existí al moment de la romanització i que Felip V cuità a evitar, una circumstància que només existí llavors de la invasió sarraïna: la felicitat escampadissa dels catalans pel món. Així com en els temps llunyans de la Reconquesta, els catalans refugiats a les Gal·lies van actuar d'ariet contra el bastió sarraí, avui tots els catalans tenim el deure de posar-nos en peu de guerra contra els detentors de la nostra sobirania i els esmicoladors de la nostra nació i, encara, de preparar-nos a ésser, amb la nostra reintegració al si de la nostra comunitat nacional, elements actius de la repoblació i la reconstrucció de Catalunya.

En relació amb els catalans expatriats, deia —fa anys—, en ocasió d'una commemoració de l'Onze de Setembre, la senyora Sara Llorens de Serra, que el català que es veu obligat a allunyar-se de la pàtria ha de pensar tothora que

porta en sí, per dret natural, la representació de Catalunya i que ha de fer-se digne d'aquesta honor. Com?

"No és difícil —deia—. Ha de procurar conservar ben alta la dignitat individual. Ha d'ésser honrat, ha d'ésser bo. (L'home que individualment no és bo, tampoc no ho pot ésser socialment). Ha d'ésser cortès; ha d'ésser ben parlat. Ha de rendir un culte fervorós a la Pàtria. Ha de sentir-se orgullós d'ésser català. Quan l'oportunitat esdevingui, ha de proclamar altivament la pròpia nacionalitat. No s'ha d'enlluernar fàcilment amb allò que és estranger; no ha de treure valor al que és propi per a donar-ne sens mesura a la novetat exòtica. I, sobretot, no ha de deixar mai de parlar català, a casa, amb els amics, i arreu on sigui entenedor."

Són deures ben actuals, als quals cal afegir potser aquests altres: ésser disciplinat, no fer crítica negativa i insolent, no desprestigijs sense solta ni volta els nostres dirigents, tenir consciència que del seu esforç personal depèn, en gran part, l'èxit general de la nostra empresa. D'ací que sorprengui que en aquests moments hi hagi qui preconcitzi la inhibició sota pretext que l'acció col·lectiva dels catalans és política.

L'emigració catalana no ha estat sincretitzada, sinó que, llevada la massa

exiliada en 1939, s'ha fet a represes. Per això, entre els catalans d'Amèrica hi ha exponents de les diverses etapes de la nostra eclosió nacional renaixentista i de la reacció diversa que ha provocat en cada català la sublim revelació del nostre fet nacional. Breument: hi ha a Amèrica, com a Catalunya, com pertot, catalans espanyolitzats, catalans que viuen als llimbs i catalans re-nacionalitzats en major o menor grau. Per altra part, hi ha catalans que, tot i tenir consciència clara del nostre fet nacional, no convergeixen en la tàctica a adoptar per a reeixir en la nostra restauració política. Aquesta és la realitat, tant si volem, com si no. ¿Hi ha, per tant, cap raó per repudiar d'una manera absoluta els catalans nacionals que no encaren la solució del nostre plet en una forma diferent de la que qualsevol de nosaltres creu que ha de tenir? Si tots estem d'acord que, per a sortir de l'atuïment col·lectiu d'avui en dia, convé tenir una sobirania pròpia, cal que sapiguem sentir-nos tots connacionals i cooperar en l'acció redemptora tant els que es declaren independentistes com els autonomistes moderats. En canvi, considero que aquells catalans de naixença que voluntàriament i d'una manera conscient s'han espanyolitzat no tenen amb nosaltres altre vincle que el de mera solidaritat humana, i que és millor que no toquin les coses de Catalunya, perquè és el pitjor que poden fer. Repetim-ho. Avui en dia convé establir entre tots els catalans nacionals, sigui quina sigui llur ideologia, llur tarannà i llur confessió, la solidaritat operativa que la nostra comunió fonamental imposa.

L'acció individual dels catalans emigrats és, en aquests moments, indispensable. Més que el *deixeu passar, deixeu fer*, escau una intervenció activa en les tasques preparatòries del gran alçament que ha de venir. Cadascun de nosaltres, dintre la seva esfera d'irradiació, ha d'actuar eficaçment, fets els ulls en el futur de la nostra pàtria i conscient de l'engranatge que ha d'existir en el nostre moviment perquè —individualistes que som— la conjunció dels nostres esforços personals tingui la unitat de propòsit i la convergència d'acció que convé al seu triomf. Penseu com ha d'ésser de dúctil i coordinada, a Catalunya, en aquestes hores, l'acció individual dels patriotes que, a la presó i a fora, mantenen viva i activa la seva fe en la Pàtria.

I si hi ha catalans que es senten cansats d'actuar o que avantposen llur posició personal, llur seguretat o llurs conveniències a l'imperatiu nacional d'aquesta hora, que servin el silenci, que "no s'hi trenquin el cap" i que deixin la via lliure.

Lluna Serrana

**La lluna, pel cel profund,
ara ja esdevé daurada;
a la tarda era d'argent
dalt la carena aixecant-se.**

**La lluna era un tel d'argent,
damunt de la Serralada
i el cel era d'un blau clar,
d'un blau del caure la tarda.**

**Ara va pel blau del cel
tota sola i enjoïada
de la mateixa claror
que a tot son entorn escampa.**

**Tota sola en l'immens blau
profund, d'aquest vespre. Ara
va tota sola pel cels;
guspireja l'estelada;
qualque estel per ci per lla...**

**La lluna és tota daurada;
esplèndit creixent, en cel
profund, de llum i de calma.**

Gràcia B. de Llorenç

Serres de Córdoba, 1944.

Pere Mas i Perera

ANECDOTARI

RAMON VINYES

El dia 7 de febrer propvenent s'escau el segon aniversari del traspàs de Ramon Subirats, l'excepcional artista català qui trobà la mort a Barranquilla (Colòmbia) mentre realitzava un viatge pel continent en missió artística. Feia més de dos anys que havia sortit d'ací Buenos Aires i havia recorregut ja diversos països. Duia també la representació de "Ressorgiment". En recordar-lo avui publiquem un dels anecdotaris que havia escrit per a la nostra revista i que es refereix a un dels nostres escriptors més significats. — La Direcció.

RAMON VINYES, des del *Reloj de Torre* ha saludat la meua arribada a Barranquilla.

Reloj de Torre és el títol amb el qual encapçala les seves col·laboracions literàries aquest compatriota nostre en les pàgines del quotidià "*El Heraldo*". Ell hi gaudeix de plena autonomia, i tot allò més granat que s'esdevé en la placidesa d'aquesta ciutat tòrrida del Carib, i tots els tòpics de sabor universal que poden tocar la curiositat, prenen forma i relleu a través del seu tremp, abundós de sagacitat i d'humorisme. Ramon Vinyes té força autoritat, a Barranquilla, i els seus escrits són esperats i comentats amb viu interès. Sense exagerar podria hom dir que la més bona part del moviment cultural que abranda els barranquillencs d'avui és deguda a Ramon Vinyes. És un bon sembrador, que escampa la grana en terra d'altri, virtut específica del català de tots els temps... gairebé equivalent a dir que la raça nostra pren peu i s'adapta a tots els medis, i que el seu esforç intel·lectual no triga a fructificar, per poc que una certa llibertat l'ajudi.

—Quan jo vaig arribar ací la primera vegada, em diu, (*) tot això que veieu eren barraques, ranxos, fangars, botiguetes de turcs; ara, ja ho veieu. Tenim carrers asfaltats, teatres, cinemes amb aire acondicionat, dones maques, blanques, polides... No hi ha tants negres, i ja la gent comença a pensar amb una certa prosopopeia. L'únic que no ha canviat és aquest sol, que estavella les pedres.

Com que tots els escriptors noctivagants tenen un refugi on gestar i apun-

(*) Vinyes havia residit a Barranquilla, fa molts anys.

tar llurs idees, a Ramon Vinyes no li manca el seu. És, diríem, una taverna modesta, però no silenciosa, que es diu "Bar Colombiano", i l'amo d'aquesta taverneta és fill de Tarragona, amb cara de romà. En Vinyes s'hi deixa caure totes les nits; la seva penya minva o creix segons com van els cablegrams dels diaris; quan no hi ha ningú més, l'escriptor la fa petar amb el taverner, que li conta les xafarderies d'amunt i avall, a la manera singular adquirida en els llargs anys de viure en aquestes terres.

Allí ens vàrem donar cita un vespre, i tot escoltant la ràdio em va contar que pensa escriure una novel·la.

—Sí, vull escriure una novel·la. Bé, em proposo escriure moltes coses, però em fugen els dies sense fer res.

—Voler, ja és quelcom! Vol dir que el motor està en marxa.

—Però, no arrenca.

—També, us en veniu a bon lloc, per a pensar. Amb la ràdio, i aquest tric-i-tring de copes... Potser voleu escriure una novel·la de guerra i us esteu acostumant al soroll.

—No res de guerra. Tinc la idea d'un llibre sobre la Goajira, prenent aquest lloc com a paisatge, simplement com escenari, però amb personatges catalans.

—Sabeu que això estarà molt bé, i fins em sembla que ho podreu aconseguir sense ficció?... Home, l'altre dia, el Doctor Solé i Pla va assistir a una índia "arruaca", i en començar a esbrinar-li la genealogia, resulta que es deia Mestre. Era besneta d'un català.

—No, si aviat es descobrirà que Jesucrist també era català...

—Que Jesucrist fos català, ho poso en dubte; però, la seva santa mare, potser sí...

—En què us fundeu?

—En allò que s'ha dit, que les dones catalanes només conceben fills per al sacrifici.

En Vinyes em va agafar i es volia morir de riure.

Per a fer-li el retrat vam acordat que en Vinyes em vindria a cercar a l'Hotel, i ara ja estem sortint en direcció a casa seva:

A veure, dic per mi, si ja ho portem tot: cavallet, paper, tauler, carbons...

—La cara la duc jo..., —afegeix maliciosament. Però, és agradable i se us encomana aquesta eufòria del nostre amic, que deixa traspuar un esperit brillant i burleta, joganer.

Li dic: —Prenem un cotxe?...

I em diu: —No cal pas. Casa meua és a prop; jo us ajudaré a dur quelcom.

—No temeu davallar de categoria?

Tot conversant en Vinyes m'agafa el cavallet i el paquet dels carbons. Travessem l'avinguda principal de la ciutat. Són les nou del matí, i hom veu molta gent pels carrers; són molts els que vesteixen de blanc i amb una certa elegància.

—Allà a Barcelona —em diu—, durant la guerra a tothom li donava per disfressar-se de proletari. Jo, en canvi, vaig conservar els meus costums fins al final, i sempre seguia portant capell i guants. Un dia em va arribar l'oportunitat de fer una bona compra de patates, i allà m'hauríeu vist, amb un sac de trenta quilos de patates penjant a l'esquena, i el meu barret i guants, travesant tota la ciutat...

Hem arribat a la casa, una casa gran i antiga, d'aspecte distingit. A la porta hi ha un agent de policia de guàrdia, i, en entrar nosaltres, saluda. En Vinyes cuita a dir-me:

—No anéssiu pas a creure que aquest vigilant para ací perquè no em robin els meus llibres...

—Què voleu, Colòmbia té la fama d'ésser l'Atenes sudamericana.

—No, home. Ja fóra massa optimisme. No ha arribat tan lluny, el parentiu hel·lènic. És que a la casa hi viu un funcionari públic, d'alta investidura.

Anem dret a la sala biblioteca del nostre escriptor, amarada de sol. Preparo els estris, i mentre començo a treballar Ramon Vinyes em va contant quelcom de la seva vida literària; té publicades una vintena d'obres teatrals, una d'elles intitulada "Fornera, rossor de pa", que va obtenir el premi *Fastenrath*; "Qui no és en mi", publicada en edició homenatge, l'any vint-i-nou. Sabem que d'aquesta el gran actor russo-francès Pitoeff va dir que la trobava una de les comèdies més originals dels temps moderns, i la tenia en compte per a fer-la estrenar a la seva companyia.

—El teatre català —em diu— es va suspendre mentre en Borràs em representava "Fum sobre el teulat".

—I quina de les vostres obres estimeu més?

—Probablement, "Ball de titelles".

—I fora el teatre, heu picat en altres activitats?

—Sí, he estat crític d'art a "La Humanitat", i alguns anys director de "L'Esquella de la Torratxa".

—De manera que heu estat lligat a la vida barcelonina, per tots quatre cantons?...

—Exactament.

El retrat que li estic fent a Vinyes ha requerit dues sessions. Mentre iniciem la segona, li demano:

—Bé, què diu l'opinió pública, d'això que estic fent?

—Ho ha vist tota la família.

—I la vostra muller, què diu?

—Oh, les dones! Vós sabeu, ella potser s'imaginava que m'hauríeu pintat com un Sant Jordi....

Ramon Subirats

Barranquilla, 1942

A CINC ANYS DE DISTÀNCIA

PER molta gent —ens referim a la nostra, als catalans—, és una incògnita encara el destí que hom donà al tresor de la Generalitat en ésser Catalunya envaïda pel conglomerat moro-nazi-feixista i haver-se el nostre Govern d'exiliar per no caure presoner. Per bé que la versió més generalitzada és que abans de passar la frontera el cap del govern espanyol —Negrín— va exigir a Companys el lliurament del tresor català i que el nostre President hi va accedir a canvi d'un rebut firmat per aquell, veus interessades a desprestigiar els nostres dirigents d'aleshores fan córrer l'espècie que aquell tresor fou aplegat i retingut pels catalans i poc menys que repartit entre els que constituïen el govern de la nostra pàtria. És clar que aquest *canard* només pot fer impressió a les ànimes senzilles que ignoren encara on varen anar a raure aquells valors, car el mateix Aguirre, president d'Euscadi, ha prohalat pertot Amèrica la veracitat del lliurament del tresor català al govern espanyol —cosa que ell mateix reprobà a Companys— segons confessà—, però, així i tot, i a fi que l'espècie no prengui aires de certitud, creiem que no és de més refrescar la memòria al respecte, en aquest primer quinquenni de l'ensorrament de Catalunya, sobretot tenint com tenim testimonis d'aquell fet que tan greus conseqüències ha tingut per Catalunya i per als mateixos catalans exiliats per mor de la guerra.

En aquells primers temps de l'èxode, quan les queixes llastimoses i els clams dels qui sofrien les penalitats dels camps de concentració arribaren fins ací Amèrica, i a la nostra redacció començaren a venir cartes dels germans que hi eren captius, nosaltres ens adreçàrem a qui pel càrrec que havia ocupat durant tot el període autònom prop del nostre govern podia informar-nos, queixant-nos de la lamentable situació en què es trobaven els nostres connacionals en els camps de concentració, és a dir fent-

nos missatgers de les queixes que molts d'aquests ens feien arribar. I fou en lletra aèria rebuda el mes de juliol del 1939, que la persona a qui ens adreçàrem, amic de tota la nostra confiança, ens contestà:

"The parlat de dificultats econòmiques. Sí. M'explicaré i et diré el que honradament sé a títol confidencial.

"Quan el govern central donà l'ordre de recollir tota la plata i tot l'or en monedes, joies, etc., la Generalitat, a fi d'evitar el robatori que això significava i què ens volien fer, féu aquesta operació pel seu compte, com ho féu, també, el Govern d'Euscadi.

"Va fer-se una relació o inventari minuciós i escrupolós de tots els dipòsits i quedà guardat a les caves-caixes de la Generalitat. A cada moment el govern central ho reclamava i la Generalitat feia el sord.

"Ve el desastre i aleshores començaren els maldecaps. Què fer-ne? Tothom tingué, es veu, els seus escrúpols de consciència. Amb tot, el tresor, que no sé a quan estava valorat, però que era molt important, seguí l'èxode com nosaltres. Custodiat per Mossos d'Esquadra de confiança anà a Olot, a la primera etapa. En un moment de pànic i de confusió els Mossos feren un "plan-te" i ja es volien quedar amb la càrrega. El sots-secretari de Finances, amb valentia i energia, però amb l'amabilitat que el caracteritza, pogué dissuadir-los i continuaren custodiant-lo fins a can Descalç, un mas que hi ha a un quilòmetre abans d'arribar a Darnius. El govern central ens anava a la saga. Un dia, un fill d'En Negrín amb uns quants carrabiners armats de fusells-metralladores es presentaren a can Descalç disposats a apoderar-se del tresor. Al cap d'una estona marxaren, però de buit. Els nostres Mossos saberen complir llur deure.

"Durant aquells dies sovintejaren les visites de Martínez Barrio, Negrín i altres governants espanyols. Parlaren amb Companys i amb diversos Consellers. El

que passà certament no ho sé. El cas és que un bon dia vingueren uns camions de carrabiners a carregar tot el tresor que la Generalitat tenia en dipòsit. Això sí, el ministre de Finances del govern central, Méndez Aspe, i Negrín com a cap del govern, signaren un rebut a la Generalitat conforme ho rebien. Tot estava inventariat i detallat en llistes, cosa per cosa. Sembla que el que passà fou el següent: "de primer, les exigències constants i amenaces del govern central; d'altra banda, els escrúpols dels homes de la Generalitat a fer-se càrrec d'una responsabilitat que conceptuaren potser massa grossa. I en aquest pensar decidiren que fos el govern central qui carregués amb el mort.

"Dels rebuts firmats n'hi ha còpies fotogràfiques i estan guardats en un Banc. Bé, però això havia de significar una compensació per a, així, poder prestar ajut a la nostra gent. En això s'arribà a un acord... que trencaren una vegada entrats a França. I mentre el "govern" del senyor Negrín té una de milions que fa feredat, el pobre govern de la Generalitat fa llàstima. Crec que els donen una misèria de tant en tant. Ara diu que estan esperant que Negrín arribi a Europa per tornar a parlar-ne. El tracte que ens donen, com sempre, és canallec. No curaran mai, i nosaltres tampoc.

"Tot el que he dit abans és la veritat que sé per haver-ho més a menys viscut. Et prego, però, que et reserves la procedència.

"Amb tot, he de dir-te que a la gent dels camps de concentració no se l'ha tinguda abandonada. La Delegació que hi ha a Perpinyà, dirigida pel sots-secretari de Cultura de la Generalitat, ho porta amb la màxima serietat i magníficament bé. Per correu ordinari t'envio precisament un report de la feina que han vingut fent fins avui."

Fins ací el nostre comunicant.

Hem dit, abans, que aquest fet ha tingut greus conseqüències per a Catalunya i per als mateixos catalans exiliats. Efectivament. Si el Govern català hagués fet com el base, és dir, si s'hagués retingut el tresor de Catalunya en ús del seu perfecte dret, perquè era nostre i de ningú més, ni el Govern de la Generalitat hauria fet "llàstima", com diu el nostre amic, ni els catalans dels camps de concentració haurien passat tantes penalitats, ni ens trobaríem ara en la trista situació que ens trobem, dividits entre "legalistes" i catalans nacionals, perquè tindríem, com els bascos, el nostre Govern a l'exili amb mitjans suficients per a imposar-se i no haver d'anar a mendicar precisament a aquells que es quedaren amb "lo del nostre", com diu una locució popular.

C. Solà i Vilanova

LA FAL·LERA DE L'OR

Conte

PER la seva incansable activitat, els treballadors nadius l'anomenaven "Gringo tajhuí" (formiga). Es deia Ivan Resbichuk, o cosa semblant; parlava amb dificultat extrema l'argentí, que gairebé no s'entenia. El seu passat era inconegut per nosaltres; només sabíem que aparegué al Zapallar amb la dona i dos fills, d'uns tretze i quinze anys, respectivament, i acamparen a tres quilòmetres del poble en uns ermots vora el "Río de Oro", que en aquelles altures és un rierot. Treballant tots plegats sense mandra, aviat el lloc va quedar net d'herbotes, i hi bastiren el *rancho* fet de "palo a pique" amb sostre de fulles de palmera-pindó.

El matrimoni era rus, més ben dit ucraïnà; els fills, argentins i cap d'ells no sabia llegir ni escriure.

De mica en mica entorn del *rancho* sorgiren les plantacions, i una petita *chacra* que s'anà estenent donava idea de l'esforç d'aquella gent que amb les eines més elementals i primàries malda ven i lluitaven contra la misèria i la gana fins que els sembrats de batata, mandioca i morenc donaren fruit.

Per allà a l'any 19 aparegueren per l'obraje en Resbichuk i els seus dos fills per si els volien donar feina en la tala de *quebracho*. Anaven ben equipats amb la dextra i el matxet, cadascun. L'home explicà que havia deixat la dona al Zapallar, sola a la *chacra*, i que abans de tornar a sembrar pensaven aprofitar els tres mesos que tenien per davant a fi de poder guanyar uns pesos —que prou falta els feien— treballant a l'obraje.

La tala de *quebracho* és treball dur i perillós pels novençans. El bosc verge es defensa com pot dels intrusos que van a desflorar-lo. Arbres de tota mena hi creixen drets, ben drets, en cerca d'aire i de sol, en lluita gegant i callada per una mica de llum. Pobre de l'arbret que neix abans que el seu veí no hagi perdut el fullam i el seu tronc no sigui encara ofegat per l'abraçada mortal de les lianes paràsites! Però si això s'esdevé, aleshores l'arbrissó s'enfila ràpidament fins al sostre verd que li barra el pas, cerca una sortida, escampa les branquetes, febles encara, i malda per emergir. Si ho aconsegueix, aviat s'estira com els altres, i s'enlaira i creix amb virior assaonada pel sol i l'aire; si, per contra, no es pot obrir pas, l'arbrissó es marceix absorbit per la vegetació secundària de verdisses atapeïdes i ramatges espinosos que, no deixant cap buit, defensen la selva de petja estrangera.

En aquestes difícils condicions, Ivan Resbichuk i els seus fills treballaren in-

lassables, aquells tres o quatre mesos. I, així, en els quatre anys següents

La *chacra*, mentrestant, prosperava en extensió i plantacions; el *rancho* també s'engrandia: el sostre ja era de palla i les parets emblanquides, ruixades de calç. Els tarongers que li donaven ombra feien goig de veure enmig d'altres fruiters que encerclaven un petit tancat on s'engreixaven garrinets, sempre rondinaires.

Tot d'una es va córrer la veu que el vell Resbichuk havia trobat or fangant les sorres del rierot que passava pel costat de casa seva. Els comentaris eren divergents: mentre hi havia qui hi feia brometa a costa del descobridor ucraïnà, d'altres desdenyaven la facècia, pensant. —I si fos cert? Aquests *gringos* totes se les pensen. No havien portat, per ventura a Buenos Aires, unes maquinotes estranyes que volaven? A Resistència mateix ja n'hi havia una.

Nosaltres, que també érem *gringos*, en veritat: no ho creïem. Aquell corrent d'aigua duia el nom de "Río de Oro" perquè els primers contractistes que van explotar els boscos que el vorejaven s'hi van fer rics. Altrament, tenim entès que l'or es troba entre la sorra arrossegada de la muntanya per les precipitacions pluvials, i en tot el curs d'aquell riu minso i humil no hi havia muntanyes; ni tan sols hom trobava una pedreta per remei. Demés, el corrent era tan escàs que gairebé tot

l'any l'aigua era coberta de *camalotes* i altres plantes. D'on podia venir l'or que, segons deien, havia trobat el rus?

Un dia Resbichuk va venir a veure'ns, no precisament per demanar feina ni per tombar arbres. Amb el pantalon arromangat fins a mitja cama, en cos de camisa i maleta camperola retornava de Buenos Aires. Ens mostrà un paper on constava que havia fet fer una anàlisi de terra: Tant d'humus, tant de sorra, tant d'això, tant d'allò, i, al capdavall, tant d'or en pols.

L'home va explicar-se. Necessitava diners per a l'explotació aurífera i oferia, en canvi, un percentatge de guany fabulós...

Aquell paperet de Buenos Aires li va portar desgràcia. D'home tranquil i laboriós, Ivan Resbichuk va esdevenir esquerp, maniàtic. Els seus fills s'escamparen, cadascú pel seu cantó. Víctima d'una obsessió folla, cercava or pertot arreu. A la *chacra* aviat l'envairen les herbotes; el *rancho*, amb el sostre enfonsat, esdevingué refugi d'animals salvatges.

No fa gaires anys que encara hom veia el vell Resbichuk, ferm en la seva dèria, seguit per la seva dona que mai no el va abandonar. Espellifats, bruts, corsecats de misèria, rodaven pels fangars amb una pala i una mena de paella sense mànec, cercant or, i res més que or, amb ulls d'alienat i, encara, en el cor, una esperança llunyana...

Agustí Torelló

Chaco, 1943.

BELLS INDRETS DE CATALUNYA.- Prop de Sant Martí Sacalm, el Santuari d'El Far s'alceca damunt la cinglera, arran d'un precipici

Fotografia Bruguera, per a "Ressorgiment"

VINA-HO a veure —m'ha dit l'amic— és una cosa que mai s'ha vist ni potser es tornarà a veure mai més. La gent va de poble en poble a corrues; els del camp acuden al poblat amb les dones i els fills; els dels recones de muntanya ho senten dir i també en volen la seva part; tothom la vol la paraula redemptora; i els que tenen el do de vibrar-la vivament, van de poble en poble desitjats com els que fan miracles, rebuts com triomfadors, escoltats com apòstols i convertint a gentades totes en pes, el mateix que farien els taumaturgs a l'edat mitjana.

Les passions polítiques han estat ofegades com un no-res sota aquesta rierada patriòtica. Aquest fet, que és el que majorment ha escandalitzat als fari-seus de partit o de conveniència, és el signe sagrat d'aquesta causa, és el que fa la seva grandesa. Arriba el duc de Solferino, el carlí major de Catalunya, i qui l'espera en l'estació?; tres-cents republicans que l'aclamen: i a on va com a primer hostatge?; al centre republicà invadit per centenars de carlins. I des d'on pontifica el pontífex republicà, aquest vell flamejant de la idea nova, el castellà gloriós?; des del balcó del còrcol catalanista rodejat de carlins, i les veus aclamadores es fonen en un sol esclat al toc de foc de la seva paraula. Ara sí que ha trobat la seva re-nública aquest gran somniador, la veritable, a on hi és tothom. I aquest bon pagès d'En Raventós, ¿quin nou empelt ha trobat que les contrades acuden al voltant seu, i converteix tota gram en planta fecunda? Aquest empeltador de ceps se'ns és tornat empeltador d'homes, amb el rústec verb català que amb admirable senzillesa els anuncia. I veuràs l'elegant de ciutat, de vida fins ara refinadament ociosa, alçar-se transformat entre pagesos i pastors, meravellat de la seva pròpia eloquència, revelat de nou a si mateix a germà de les multituds, esborrant-les amb l'alè d'una eloquència impensada.

Hauries vist al principi aquesta gent del camp, desconfiats de son natural, avars de son sentiment per la duresa de sa lluita per la vida amb la terra, entrar en el recinte de l'oratori amb la mirada de través i una freda rialleta als llavis. Però de mica en mica la paraula penetrava en ells, i les cares se'ls anaven transformant, perdien el color; el sentiment de pàtria, tan endins del seu cor i per això tan pur i tan fort, començava a vessar-se'ls per totes les entranyes, i ells tremolaven, s'encenien sos ulls i... oh, miracle! a la fi ploraven. Ploraven! Jo els he vist plorar... Vina-ho a veure!

Solidaritat! Aquesta paraula inventada Déu sap com i després tan arrossegada pels diaris i tan mal parlada pels que no sabien o volien entendre-la, ara ha pres son veritable sentit al posar-la

L'ALÇAMENT

Catalunya es troba ara en un dels moments crucials de la seva història. De l'actitud que emprengui dependrà el seu futur. Davant la tirania interior que l'ofega i l'anihila, contemplem el caos exterior on els seus fills, errants, foragitats de la pàtria, s'esbatussen ells amb ells atats per qui té interès a què no trobin la manera d'unificar llur pensament amb respecte l'esdevenidor de Catalunya i romanguin desunits i destriats en grups polítics que, per ser tals, mai no podran prestar a la causa sagrada de la llibertat catalana el servei suprem, decisiu que cal fer per a donar a la nostra pàtria la categoria nacional de país lliure a què tots diuen aspirar. Si prevalgués en tothom l'interès general al de grup o partit, si per damunt les diferències polítiques els catalans d'ara sabessin posar el sentiment de pàtria, que pot ésser l'únic revulsiu que imposi la unitat, un nou alçament nacional es produiria, com en 1907, però aquesta vegada amb projeccions internacionals que no tenia el moviment de Solidaritat Catalana.

Creiem que el record d'aquella Solidaritat és bo que ens refresqui la memòria. I res no trobem tan adient com la reproducció de l'article que Joan Maragall li dedicà sota el títol "L'alçament". Caldria que tothom en còpsés l'esperit nacional que l'informa.

— La Direcció.

en contacte amb el poble que en duia el secret a l'ànima. I quan una paraula pren son veritable sentit, el popular, quan es torna viva, llavors és quan obra la potència creadora del verb, el *fiat* diví, i no hi ha potència humana que l'aturi.

Suposem que un candidat centralista hagi dit: *si no gano por los votos ganaré por los máusers*. Ai! malaurat!

Quina paraula que un poble hagi fet santa ha estat mai aturada pels *máusers*? Els *máusers* foraden parets, foraden homes, maten homes; però ¿on has vist mai que una bala de fusell mati una paraula? Al contrari; les paraules en viuen d'això; i en prenen un increment, la sang vessada els dona una realitat, que pobre d'aquell que es trobi davant d'una paraula ensagnada! Malaurat aquell que té tan mort el sentit que li calgui sang per a entendre una paraula!

Solidaritat és la terra, ho sents? És la terra que s'alça en els homes. No has sentit mai dir allò de: "—Si tal cosa succeís, fins les pedres s'alçarien?"

— Doncs ara som en això: que les pedres s'alcen; que cada home és un tros de la terra nadiua amb cara i ulls i esperit i braç; i la terra no és carlina, ni republicana, ni monàrquica, sinó que és ella mateixa, que crida, que vol son esperit propi per a regir-se; i ho crida en tots els seus fills, republicans, monàrquics, revolucionaris, conservadors, pagesos, ciutadans, blancs i negres, rics i pobres. I mentre durí el crit de la terra no hi ha pobres, ni rics, ni ciu-

tadans, ni pagesos, ni partits, ni res més sobre d'ella que un gran afany d'acallar-la, i satisfer-la, perquè sols quan ella sia en pau podrà cadascú ser republicà, carlí, pagès, blanc o negre, pobre o ric, d'una millor manera en què un home pot ésser ben bé lo que sia: això és, en conformitat a la naturalesa que la terra mateixa li donava.

Sempre me'n recordo del que tantes vegades m'havia dit don Joan Mañé: "El dia en què Catalunya tingués quaranta diputats ben seus al Parlament espanyol, ningú més li faria la llei".

Doncs, que n'estaria de content al veure que aquells quaranta diputats són els que ara anem a buscar! I si en aquestes eleccions memorables en què per primera vegada lluità i triomfà el catalanisme amb quatre o cinc diputats per Barcelona, ell ja hi posà tant el coll que determinà o accentuà segurament la gran girada de la nostra burgesia, ¿què no faria ara al sentir la immensa arrencada de Catalunya en pes, i al veure de carn i ossos aquells quaranta diputats de què ell parlava com d'un bell somni? Perquè, és clar que ell no podia pas pensar que tots quaranta diputats fossin del seu partit, ni d'un sol partit; sinó que entenia que d'aquests diputats cadascú tindria la seva especial manera de pensar, però que el seu llaç d'unió seria l'amor i la fidelitat a la terra.

Doncs, ¿quina altra cosa que això és la Solidaritat? Si no vingués la mancança de sentit moral dels de fora o la desnaturalització d'alguns de dintre a voler fer falsa la representació de Catalunya a les Corts, no caldrien pas aquestes avinençes, aquesta organització, aquests *contubernis* que tant escandalitzen als que en tota sa vida política no han fet ni fan altra cosa que pactar amb el dimoni si els convé, i no pas per un fi sant com és el nostre.

Si no fos això, no caldria sinó encomanar a cada partit que triés un candidat ben seu, però ben català de naturalesa o de cor, i anar a la sort de qui guanyés, havent-hi la seguretat que sempre guanyaria Catalunya. Però ara això no pot ésser; els partits catalans dividits en la lluita d'idees polítiques serien vençuts fàcilment per la corrupció forastera compacta en mans dels cacics. I heus aquí la necessitat de la unió, de l'avinença, del *contuberni*, del *montón*. Sant *contuberni* el de tots els amors d'una terra! Sagrat *montón* el de tots els fills d'una mare! Sols d'aquests *montons* surten les grans gestes històriques, les fortes afirmacions nacionals, les guerres d'independència o reconquesta més glòries, les creuades de tota mena, i, sobretot, les resurreccions dels pobles. I trist del fill de mare que no hi sia llavors en el seu *montón*!

No és un *montón*, senyor Maura, amb la companyia. Que no ho veu? És un alçament...
Joan Maragall

Ha mort Adrià Gual a Barcelona

EL 21 de desembre passat va morir a Barcelona Adrià Gual, als setanta-un anys.

La personalitat il·lustre del gran català que acabem de perdre és d'aquelles que s'han fet veure més enllà de les fronteres de la nostra pàtria. Com autor d'obres, com a organitzador d'espectacles teatrals i com a director d'art escènic. Tot el que es relacionava amb el teatre l'interessava i rarament trobaríem al món qui el superés en coneixements d'aquesta matèria. El seu talent creador i la seva acusadíssima sensibilitat es manifestaren durant la seva vida en realitzacions meravelloses, ja sia damunt les taules del seu Teatre Intim, o bé a l'aire lliure, dit teatre de la naturalesa. Fou Adrià Gual un renovador en la més àmplia accepció de la paraula. El teatre mundial, i el català particularment, deuen a Adrià Gual molts dels seus avenços.

L'art per l'art, aquesta frase per molts emprada però no gaire respectada, tenia en Gual un devot exemplar. A ell no l'interessava l'aplaudiment ni l'afalac quan no eren inspirats i promoguts per sentiments estètics; és més, els defugia. La seva noble ambició no

era altra que educar les ànimes en sentit enlairat, ço és: allunyar-les d'aquells espectacles i emocions calculades amb què generalment s'explota amb notes fortes, grosseres, la sensibilitat del poble. El teatre d'Adrià Gual és l'antítesi d'aqueix teatre; la ficció teatral trobava en ell l'inspirador de bells sentiments, mai de nocives finalitats. Els personatges que Gual feia sortir a escena no mancaven mai de cap detall que els fes susceptibles de crítica. Abans els sotmetia a l'anàlisi rigorosa del seu singular talent i erudició en qüestions d'indumentària, de caracterització, d'estètica. La mateixa exigència sentia en tot allò que tocava al marc escènic, l'ambient, la col·locació de les figures, l'accionar i el dir d'aquestes, etc. El més petit detall era curosament atès pel geni d'Adrià Gual, mestre en l'art del teatre.

Barcelona, gràcies a En Gual, ha presenciat espectacles d'art teatral realment inoblidables. Un d'aquests espectacles sorprenents el constituï l'estrena d'*Ifigènia a Tàurida*, del Goethe, a últims del segle passat, representació de la qual l'exigent crític Josep Leonart escriví:

"Mereix una parada llarga l'estrena d'*Ifigènia a Tàurida*, una d'aquelles ma-

nifestacions que, per a expressar-ne el caràcter especial i reeixit, sol dir la gent: que no es veuen sinó una vegada en la vida. Era un dilluns, dia 10 d'octubre de l'any 1898. La representació era senyalada per a les dues de la tarda. Davant la llenca habitualment solitària de la carretera d'Horta, ran del reixat i en l'ombriu caminal que puja, dissimulant el bell replà dels jardins, que no se us despleguen davant fins que hi sou a tocar, en la finca del laberint del Marquès d'Alfarràs, hi havia un collar enxarolat, dringant i renillant de carruatges parats. El senyor marquès cedia els seus jardins per a la festa a l'empresa de l'*Intim* que fou la que avivà la representació de l'obra amb cos i ànima. Caminal amunt, en els jardins, em sembla a la dreta, s'alça, davant la mampara d'uns xiprers molt vells, un temple neoclàssic que cobricela una estàtua. Aquest recer no gaire gran era l'escenari natural, al ras. Per únic afegiment unes garlandes entre columna i columna, picades de flors rosa, blanc i groc, un parell de tripodes, i en terra unes clapes de gespa, gebrades d'una florida menuda. Aquest escenari natural i clàssic, amorosit de sol, ullat de cel, s'obria a la boca d'un clos per als espectadors: un tendal allargat de tela, a tall d'envelat. Tot era una pura brasa de claror. Feia un dia d'octubre encalmat i serè. Interpretaren el drama, com a professionals Enric Giménez i la Domus, i com a afeccionats, però amb la devoció generosa d'iniciats tan característica d'algunes manifestacions d'art, en aquell temps, el mateix Adrià Gual, En Pujol i En Vilaregut.

"Davant d'aquesta primera manifestació de Teatre de la Natura a casa nostra els crítics es tenyien de poesia; l'encís de la llum que va anar declinant fins cap al darrer acte banyat de crepuscle, els corprengué com d'una novetat divina."

D'*Ifigènia a Tàurida*, que traduí Joan Maragall, se'n donaren posteriorment altres representacions sota la cura d'Adrià Gual, una d'elles en el Teatre de Novetats. La darrera representació es donà en 1930 en el Palau de la Música Catalana, aquesta vegada acompanyada de la música de Glück.

Altres representacions memorables dirigides per Gual foren l'estrena de la tragèdia de Sòfocles "*Edip Rei*" i la pastorella del mateix Goethe, també traduïda per Maragall, *Eridon* i *Amina*.

Com autor, Adrià Gual és un dels millors de Catalunya. Ens llega obres d'una vàlua excepcional; algunes d'elles han donat la volta al món traduïdes en diversos idiomes, com "*Misteri de dolor*". A propòsit de l'estrena d'aquesta obra ací Buenos Aires el mes de març de 1915, recordem una anècdota que interessarà als nostres lectors.

ESTAMPES DE
BUENOS AIRES

Un bell indret del
Parc Chacabuco

Fotografia
"Ressorgiment", per
Bruguera

L'obra fou posada a escena pels il·lustres germans Podestà. Anys abans havia estat representada en italià per la companyia Sainati-Starace en l'antic teatre Coliseo. Els germans Podestà l'estrenaren en l'adaptació al crioll que en féu Alfredo Varzi. Fou tot un esdeveniment. Els millors crítics en parlaren ponderant-ne els mèrits. Heus ací alguns fragments traduïts de les extenses cròniques que li dedicaren:

"Misteri de dolor" és més bé un poema tràgic. Des de l'escena primera fins a finir el drama, és tot acció. Els personatges hi són admirablement definits, diferenciats; el dibuix és sobri, les línies com de baix relleu, l'expressió harmònica. Són herois de l'orestiada ("La Razón").

"Molt s'ha escrit respecte a "Misteri de dolor"; és un drama tràgic, de construcció senzilla, de tons naturalistes i, en canvi, ple de poesia. Drama de passions vehementíssimes amb una violència sense fre possible, i tan ben pintades, amb un aire tan fort de veritat que excusa tot el que fan els herois, pobra cosa per a resistir la tempesta que sobre d'ells es desfà. Diria's que són joguina de la fatalitat.

"El conflicte sorgeix espontàniament entre escenes de la vida diària i així de moment en moment, amb la força irresistible d'un torrent que es despenya. Sense artifici, sense literatura, és la passió en marxa." ("Última Hora").

"La producció d'En Gual és la d'un gran poeta i el terrible sensualisme que corre per les seves impressionants escenes de passió i de dolor, salva tots els esculls de l'art per la poesia que sorgeix d'aquelles ànimes primitives, precipitades en el pecat a impulsos del destí fatal, com en la tragèdia clàssica.

"Els diàlegs, el procediment expositiu, la construcció dels seus tres actes s'ajusten a la tècnica naturalista, però l'esperit que anima i abranda als personatges és el de la tragèdia antiga, i d'aquesta fusió sorgeix una gran obra." ("La Nación").

Els mateixos crítics parlen de les afinitats existents entre "Misteri de dolor" i "La Malquerida", de Jacinto Benavente. Diuen:

"Va encarregar-se de la versió castellana (es refereix a la seva estrena a Madrid), el nostre malaurat col·laborador Luis Morote, però el cas incestuós que origina el penetrant drama, acovardí els artistes de la Princesa, que no s'atreverien a posar-lo a escena. Això no fou obstacle perquè una obra amb el mateix assumpte i gairebé amb els mateixos caràcters —ens referim a "La Malquerida", de Benavente— s'estrenés després en el mateix teatre enmig d'un entusiasme frenètic." ("La Nación").

"Quant al valor d'ambdues obres fóra difícil decidir-se; és una qüestió purament de gust personal. En "Misteri de dolor" hi ha més serenitat, més poesia, més aire de tragèdia antiga i una senzillesa admirable; en canvi, en "La Malquerida" hi ha més moviment, més habilitat tècnica, més teatre, en una paraula. Com a poema preferiríem "Misteri de dolor", com obra de públic potser doni més "La Malquerida". ("Última Hora").

"Hi ha, en efecte, similitud entre "Misteri de dolor" i "La Malquerida", però les dues són bellament originals. Aquella mereix, per nosaltres, més ponderació; la segona agradarà més al públic dels nostres dies; està realitzada amb picardia, amb habilitat, amb tot el càlcul teatral." ("La Razón").

Hi hagué, també, la nota còmica que demostra, ensems, ignorància i mala fe. Fou encarregat de donar-la el crític de "El Diario Español":

"Si no fos tan conegut el drama del senyor Benavente, "La Malquerida", l'efecte de "Misteri de dolor" hauria estat major, car el conflicte dramàtic i àdhuc els caràcters són els mateixos de l'obra del senyor Benavente, per més que, es natural, l'autor se'n separa en el desenvolupament de l'assumpte i en els incidents fent que al final sigui la mare la qui es mata, en comptes de matar-la el marit, però el conjunt és igual, encara que varïin els procediments. No pot, per consegüent, "Misteri de dolor" qualificar-se d'original".

Si hom té en compte que "Misteri de dolor" fou estrenada una dotzena d'anys abans que "La Malquerida", veieu per on "El Diario Español" acusa de plagia-

ri a Jacinto Benavente, cosa aquesta que mai no ens hem atrevit a fer els catalans.

L'anècdota valia la pena d'ésser divulgada.

A part "Misteri de dolor", la més popular de les seves obres, Adrià Gual va escriure i estrenar "Nocturn", "Silenci", "La culpable", "L'emigrant", "La pobra Berta", "Les alegres comediantes", "Els pobres menestrals", "La comèdia extraordinària de l'home que va perdre el temps", "Donzell que cerca muller", "Jordi Flama", "Hores d'amor i de tristesa" i encara d'altres que ara no ens vénen a la memòria.

Adrià Gual fou també un pintor i dibuixant notable. En aquest aspecte, però, fou gasiu de la seva obra, car el públic no pogué conèixer-la sinó en comptadíssimes excepcions. Que tenia grans disposicions per al conreu d'aquest art en donen fe les il·lustracions amb què la revista "Joventut" exornà el suplement que publicà en ocasió del vint-i-cinquè aniversari de "L'Atlàntida", de Verdager, dibuixos que expressen diversos passatges de l'obra cabdal de Mossèn Cinto.

A part els seus grans mereixements que deixem consignats, Adrià Gual fou un català modèlic; d'aquests catalans que ara en diuen catalans nacionals o cent per cent. I d'aquesta seva qualitat també mereix que en deixem constància, car contribuï, i molt, a difondre l'ideal salvador de pàtria catalana. Tota la seva obra i actuació duen impreses el distintiu inesborrable de la catalanitat més pura.

H. Nadal i Mallol

Paisatge de Llofriu (Empordà), amb l'església al fons esquerre.

Fotografia "Ressorgiment", per Bruguera

Per què Suïssa és un model de República democràtica

I A poc més d'un any que a Ginebra —tan cordialment acollidora per al gran exiliat— desaparegué Guglielmo Ferrero. L'il·lustre historiador de "Grandesa i Decadència de Roma", l'admirable comentarista dels fenòmens de la vida política de la seva època, deixà en morir una multitud de notes, apunts, esbossos d'articles i treballs futurs. En ordenar aquest fruit magnífic d'una incansable labor intel·lectual, la muller del qui fou per molts anys col·laborador eminent d'aquest diari, ha trobat, segons sembla ja llestes per a publicar, les pàgines que brindem als nostres lectors, i que es va complaure en fer arribar a "La Nació". Formen un assaig de valor permanent, en el qual s'adverteixen totes les dots del mestre desaparegut: el seu domini de la història; el seu destre maneig de les idees polítiques; el seu amor pels principis essencials de la civilització occidental, documentat en particular en l'exili en què la mort el sorprengué.

Traspassat Ferrero en els primers dies d'agost del 1942, aquest assaig deu ésser un dels darrers treballs, i la seva lectura, indubtablement profitosa, ha de suscitar en aquells que han estat lectors habituals de Ferrero una emoció justificada.

I

Suïssa constitueix un dels problemes més complicats de la història d'Europa. En el petit territori sotmès al poder sobirà de la Confederació Helvètica hi ha quelcom que no trobem en cap altra part d'Europa. La religió, la moral, els costums, la cultura intel·lectual, són els mateixos que en la resta del continent. Suïssa va participar, com tots els altres pobles europeus, en els grans esdeveniments que de quatre segles ençà han transformat la faç d'Europa: el Renaixement, la Revolució Francesa, el desenvolupament de l'industrialisme i del capitalisme. D'igual manera que tots els tres pobles europeus, viu des de fa segles a Europa i d'Europa, respirant el mateix aire. I així mateix es diferencia de tots els altres pobles d'Europa, començant per aquells tres dels quals ha pres per a ella les respectives llengües nacionals: Alemanya, França i Itàlia.

En què i per quina raó? El problema suís estriba en aquest interrogant.

L'opinió general es decanta a dur la diversitat a una causa primordial d'ordre polític. Suïssa s'hauria distingit en la història d'Europa perquè fou la primera democràcia del món. Però aquest concepte emana d'una confusió. Si hom exclou les petites repúbliques que es regien pel govern directe, fins a les darreries del segle XVIII les altres re-

Per Guglielmo Ferrero

(Del diari "La Nación" d'aquesta Capital)

públiques suïsses no eren democràcies, sinó aristocràcies, com Venècia o Gènova. Suïssa es convertí en federació de democràcies durant el segle XIX; lluny de fer comprendre perquè Suïssa és tan diferent, el bon èxit de la democràcia és la gran singularitat de Suïssa que s'ha d'explicar amb totes les altres. Crec que hi ha raó en cercar dins la forma de govern la causa final de tantes diferències que separen Suïssa de la resta del continent. Però aquesta causa política no és tant la democràcia moderna com l'absència de la monarquia de l'Antic Règim. Suïssa difereix de la resta del continent perquè mai per mai no obeí reis o emperadors. Dels dos poders hereditaris que regiren Europa fins al segle XIX, sols conegué l'aristocràcia. La monarquia, amb les seves dinasties i les seves corts, estigué absent de la història de Suïssa. La diferència és d'interès capital; si Europa no hagués perdut gairebé totalment la noció del paper que en la seva història han representat les monarquies, a ningú no hauria passat per alt l'orientació que d'aquelles reberen els costums, les lleis, la visió de la vida, l'esperit de la noblesa, de la burgesia i de les masses populars.

En el fons hom es pot formular així el problema cardinal de la història de Suïssa: ¿Per què fou Suïssa la primera nació d'Europa que aplicà en les seves essència i integritat les idees i institucions de la Revolució Francesa, començant pel sufragi universal?

¿Per què les lluites que precediren a l'aplicació d'aquelles idees i institucions foren a Suïssa incomparablement menys violentes que les que ensangonaren França, per exemple?

¿Per què les tals idees i institucions foren ràpidament acceptades per tothom, i en comptes de sumir el país en un estat de guerra civil permanent, unificaren un poble al qual la llengua, la raça i la religió dividien profundament?

¿Per què a Suïssa aquelles idees i institucions resisteixen bravamant la tempesta que d'un quart de segle ençà devasta Europa, i que en tants països les ha arrencat de rel?

En el cas de Suïssa l'explicació només pot ésser donada per l'absència de la tradició monàrquica, que a tota l'Europa va crear l'obstacle principal per al desenvolupament dels règims representatius. No és pas difícil arribar a aques-

ta convicció quan hom compara l'orientació espiritual de la democràcia i de la monarquia.

II

Un brillant escriptor francès (René Gilloin, "Souveraineté et Représentation" a la "Revue Universelle" del 25 de novembre de 1941) cregué sorprendre la democràcia en flagrant contradicció en acusar-la de confondre la representació i la sobirania, i per aquest mateix fet esfondrar les bases del poder. La contradicció insoluble de la democràcia radicaria en què per ella el poble és a l'ensens el sobirà que té el dret de manar i el súbdit del poder, que ha d'obeir; doble paper que, en no poder conciliar-se amb si mateix, faria impossible tota forma d'autoritat seriosa, i necessàriament duria a l'anarquia. Quan un home de l'Antic Règim deia: "El Rei, mon senyor", expressava una relació de sobirà a súbdit que no es prestava a cap confusió o equivoc: tothom sabia qui, per què i dintre de quins límits tenia el dret a manar i el deure d'obeir. ¿Com establir en les democràcies el deure del poble en punt a obediència, puix que el poble és el sobirà? Un sobirà que està obligat a obeir és una contradicció "in adjecto"; ja no és sobirà si té el deure d'obeir. En la democràcia, en suma, hi hauria un sobirà sense súbdits o súbdits sense sobirà.

L'objecció és subtil i enginyosa, però falsa, perquè recolza en un equivoc verbal: el doble sentit en què és agafada la paraula poble. El poble que és sobirà, no és de cap manera, pesi a la identitat del nom, el poble que obeeix. El poble que mana com sobirà és una mena de síntesi, d'abstracció vivent, que es manifesta per un acte de voluntat col·lectiva —les eleccions—, en el qual voluntats individuals es fonen i desapareixen per milions. El poble que obeeix no és de cap manera aquella entitat abstracta i col·lectiva sinó tots els individus que la integren. Els individus, pres cadascú separatament, són els súbdits del poble sobirà i del seu poder col·lectiu i abstracte. L'individu es sent i es reconeix obligat a obeir, i, per consegüent, súbdit d'un poder que ell ha contribuït a crear com a partícula infinitesimal del poble sobirà; ambdós actes són del tot diferents i poden coexistir en la mateixa consciència, sense cap interferència ni confusió.

N'hi ha prou amb viure algun temps a Suïssa per a comprovar que no es tracta d'una subtilesa d'escola, ans bé d'una realitat psicològica que camina pels carrers. El més modest i el més simple dels camperols o dels obrers

suïssos ha comprès la diferència i sap molt bé distingir el seu dret infinitesimal de sobirania, que exerceix sobretot en les eleccions, i el seu deure total d'oïr les lleis dictades pels seus representants, que a ell li són imposades com individu. Ama els seus drets sobirans, encara que subdividits fins a l'infinit, però no vacil·la en quant a l'obligació, que tots els ciutadans tenen, d'oïr les lleis. La disciplina dels individus és el coronament i la interpretació definitiva de llur sobirania. Suïssa és un país on l'autoritat és ferma i on les lleis s'apliquen amb tanta vigor com en la més rígida de les monarquies. I l'autoritat és ferma perquè el poble no és la víctima de la contradicció que, segons M. Gillouin, torna fàlç la doctrina de la sobirania del poble com a principi de legitimitat. Els suïssos saben destriar exactament els dos pobles que M. Gillouin confon i els dos moments de la seva consciència col·lectiva i individual: quan poden manar i quan els toca d'oïr.

Aquesta capacitat constitueix la raó per la qual la democràcia ha pogut funcionar molt bé a Suïssa i assegurar en el seu territori l'ordre, la pau civil i la prosperitat. No és, però, una qualitat que hom trobi a tots els pobles d'Europa. Hi ha a Europa països on el poble no aconsegueix capir aquest doble joc de l'esperit, pel qual li caldria a l'ensens crear la llei i oïr-la. Ve aleshores aquell debat entre dos extrems que s'exclouen: o no comprèn i renuncia els drets sobirans que li concediren les constitucions del segle XIX, o els concep i exerceix com mitjans, no per a col·laborar en la creació de la llei i els òrgans que la imposen, sinó a tall d'instrument per a revoltar-se contra el poder al qual considera sempre com una força estranya i enemiga. No podria explicar-se d'altra manera el favor que els partits re-

volucionaris han trobat davant del sufragi universal en molts països d'Europa, que durant centúries es vegeren sotmesos a monarquies autoritàries.

La diferència, però, no té altra explicació que la tradició monàrquica. La monarquia —tal i com estigué constituïda a Europa des de l'edat mitjana— és per excel·lència una forma de govern en la qual el poder i els súbdits estan completament separats. El poder s'imposa al súbdit de fora estant, en una independència i superioritat absolutes, mentre que el súbdit no contribueix per a res, ja sigui per la seva creació o pel seu exercici. El rei és l'amo i únicament en ell es concentra el sentit, la idea i la consciència de la sobirania. En totes les classes, de la plebs més humil fins a les més grans famílies de l'aristocràcia, ja no són sinó servidors ("commis", com diuen a França), instruments; el sentit de la sobirania els és totalment estrany, puix que es contradiria amb l'esperit de la institució.

Per consegüent, si ha estat relativament fàcil desvetllar en el poble suís el sentit de la sobirania i la voluntat d'exercir-la és perquè no s'ha vist sotmès a poders que per llur naturalesa havien de tendir a convertir totes les classes en mers súbdits. Suïssa fou preparada per a la democràcia del segle XIX pels governs aristocràtics que va tenir fins a la Revolució Francesa. De per si l'aristocràcia ja és, per bé que sota una forma més limitada, una sobirania col·lectiva que, si no emana de tot el poble, sorgeix almenys d'una part d'aquest; d'una classe els membres de la qual són a la vegada sobirans i súbdits. És el mateix problema, contradictori en aparença de la democràcia, en una esfera, però, més limitada.

Trad. de J. C.

(Seguirà)

BIBLIOGRAFIA

Jocs Florals de la Llengua Catalana. - Any LXXXV de llur restauració. Santiago de Xile, 1943.

Els catalans de Xile, com els d'ací, han volgut deixar constància impresa de la celebració dels Jocs Florals de la Llengua Catalana a ells encomanada, i, a l'efecte, han editat un llibre que conté tot el que es relaciona amb la magna celebració: convocatòria, veredictes, discursos pronunciats, memòria de secretaria, les tres composicions poètiques que mereixeren els premis ordinaris, treballs que es feren mereixedors a premis extraordinaris (fragmentats alguns d'ells), acta de la festa, llista de composicions rebudes, etc. Forma un volum d'unes cent cinquanta pàgines, editat amb tota cura sota el patronatge de l'Agrupació Patriòtica Catalana, institució a la qual s'encarregà l'organització dels Jocs Florals, que constitueixen un esdeveniment literari i social d'importància extraordinària tant pel que tingué d'expressió del nostre esperit com pel que fa a les relacions catalano-xilenes.

En una nota hom anuncia que l'Agrupació Patriòtica Catalana, en connexió amb el Centro Chileno-Catalán de Cultura, editarà les obres premiades i inèdites més notables que per llur extensió no han pogut encabir-se en el Llibre dels Jocs Florals.

"TIERRA BAJA", per Angel Guimerà

Dins la Col·lecció Pandora, l'Editorial Poseidon acaba de publicar una traducció castellana del més popular i emotiu dels drames del nostre més gran dramaturg.

Francesc Madrid, que es autor d'aquesta traducció, sosté en el pròleg que la que féu Echegaray per a ésser estrenada l'obra a Madrid abans que ho fos en l'idioma original, és més bé una versió que una traducció. Ignorem el treball del gran autor espanyol i acceptem el que en diu Madrid, però no calien altres paraules, ens sembla, que les que hi dedica en el pròleg. Per consegüent, considerem que hi són sobreres les acotacions que fa en el curs de la traducció.

Pel demés, la tasca de Madrid ens sembla molt encertada, tant com la decisió dels directors de l'Editorial Poseidon a incorporar a la Col·lecció Pandora les obres més característiques dels nostres autors. - N.

Prats de Llusanès.- La vella església de Sant Andreu de Llanars

Fotografia "Ressorgiment", per Barnils

L'imperatiu català

QUE Catalunya constitueix una agrupament humà amb personalitat pròpia i ben característica, que la diferencia de totes les altres, és un axioma que ja ningú no s'atreveix a negar, ni els seus enemics o, potser millor expressat: ni els seus opressors. Que aquest agrupament, pels seus trets especials, les seves condicions geogràfiques, ètniques i lingüístiques i per la seva cultura dóna fermaça de l'existència en ell d'una nació perfectament modelada és cosa que només poden negar aquells que tenen una bena als ulls o aquells altres que persegueixen finalitats interessades. Catalunya és una nació reconeguda per tothom que tingui dos dits de front, i es dóna el cas realment paradoxal que mentre alguns dels seus fills encara li regategen aquesta condició innegable, arreu del món, entre les seleccions intel·lectuals i, àdhuc, entre les seleccions obreres, la seva personalitat nacional és coneguda i admirada per mitjà de l'obra cultural realitzada pels seus escriptors, pels seus homes de ciència; pels seus poetes, dramaturgs, arqueòlegs, artistes plàstics, concertistes, etc., valors aquests que proclamen a crits la realitat d'una civilització en marxa que, àdhuc, mancada de l'instrument diríem de propulsió, com fóra l'existència en ella d'una organització política pròpia i independent que li facilités la tasca, ha arribat a fer-se albiradora de tothom pels seus avenços i per la seva empenta creadora.

I si a l'existència d'aquest fet real, en plena puixança —a desgrat dels factors adversos: supeditació a un Estat estranger; i a unes formes transitòries de dictadura: Primo de Rivera, Franco, etc., que han atemptat àdhuc contra allò que tenen de més sagrat els pobles: llenguatge, cultura, costums, caràcter— afegim l'antecedent de la sobirania del nostre poble, és dir que Catalunya, durant segles, ha gaudit d'absoluta independència política; que ha estat una potència mediterrània de primer ordre i que encara les seves lleis i els seus usatges perduren a través dels segles en lleis i usatges de caire internacional; i si a tot això afegim la voluntat dels catalans, mai no extingida, a reconquistar la perduda sobirania nacional, a reconstituir el seu Estat polític propi, aquest ideal de recuperació no pot estranyar a ningú ni ningú ha de fer escarafalls davant la insistència nos-

tra a què se'ns faci justícia en aquest aspecte.

A aquest ideal de recuperació els catalans hauríem de supeditar totes les nostres actuacions, tots els nostres actes, personalment i col·lectivament, sobretot aquells de conjunt en què ens presentem com a representació o expressió genuïnes de Catalunya.

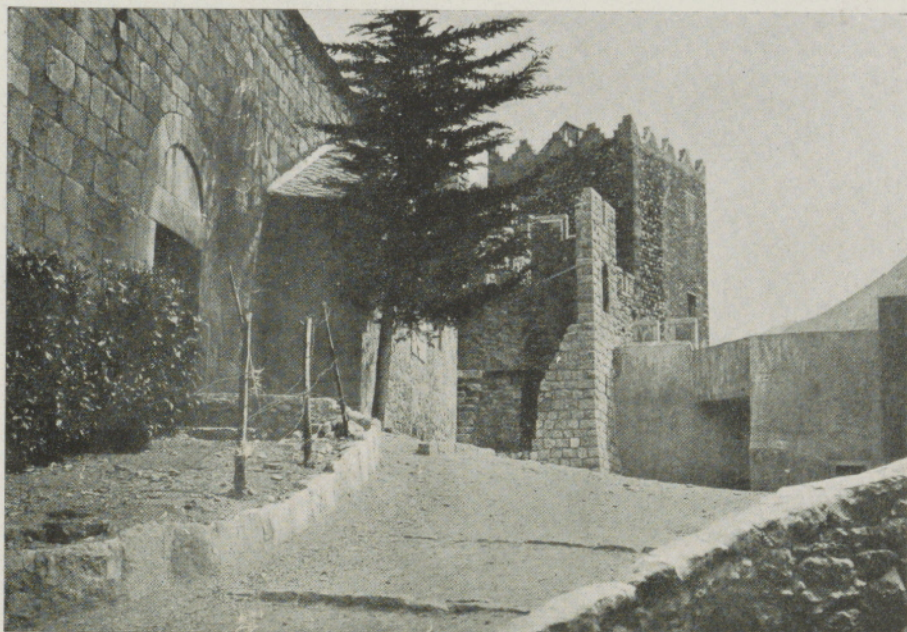
I malauradament no és així; són molts encara que no se n'han adonat que formen part d'un poble amb vera imatge nacional, i influenciats per llur formació desnacionalitzadora —per tant, anticatalana— a l'escola i per la premsa, espectacles, etc., forasters; pel fet que actualment formen part d'un Estat polític —l'opressor— que els obliga a confessar una nacionalitat determinada, que no és la pròpia, creuen càndidament que es deuen a les obligacions imposades per l'opressor i, d'acord a aquest pensament equivocat, col·laboren amb l'enemic de Catalunya i es fan còmplices d'ell en l'obra descatalanitzadora i d'eternització del nostre esclavatge.

És tràgic, per consegüent, el nostre cas nacional. Mentre els mateixos catalans persisteixen en romandre junyits políticament a un país aliè; mentre col·laborin amb els representants d'aqueix país i es confonguin amb ells, no ens

podrem fer massa il·lusions de reconquistar la nostra llibertat i el nostre dret d'ésser catalans en tots els aspectes i actes de la vida; i mentre aquests catalans, quan són posats a regir els destins de les nostres entitats, es comportin i actuïn, encara, sota la influència nefasta de llur formació personal, i creguin que tenen dret a tergiversar els fets que ens donen fisonomia pròpia i a atemptar contra l'esperit que anima les entitats que regeixen, aleshores per il·llem de desnaturalitzar les nostres institucions i fer-les instrument de descatalanització i per tant contràries a les finalitats per a les quals foren creades.

Tots els catalans —i més aquells que són posats a dirigir entitats, periòdics i tota empresa espiritual catalana— han de pensar que per ser tals, pel fet d'ésser catalans i pertànyer a una nació políticament sotmesa, tenen obligacions innegligibles envers llur pàtria i envers si mateixos, obligacions que responen a un imperatiu nacional: el de romandre fidels a les essències de la catalanitat més pura. Desobeir aquest imperatiu significa no complir amb el primer deure de tot català envers la seva pàtria. Significa, demés, renunciar a la noble condició nacional de fills de Catalunya i fer-se creditors al despreci de llurs propis germans i a la commiseració d'aquells que, sense ésser connacionals, coneixen llur renunciament pecaminós.

A. Puiggròs-Petit

Terres catalanes del Rosselló.- Vista parcial de l'Església i el Castell del Vernet

Fotografia X., per a "Ressorgiment"

RECORDANT MACIÀ.—Ja ho anunciarem en el número propassat: el Casal de Catalunya, a iniciativa del Consell de la Comunitat Catalana, va recordar amb un acte d'homenatge la gloriosa memòria de Francesc Macià en ocasió d'escaure's el desè aniversari del seu traspàs.

Obert l'acte i explicat el seu significat pel president del Casal, senyor Lluís, un trio musical integrat pels senyors Antoni Romeo, Joan Castellví i Ernest Sunyer, violí, violoncel i piano, respectivament, va executar "Marxa fúnebre", "Cançó trista" i "Mosaic de cançons populars catalanes", composicions originals del mestre Sunyer que van ser interpretades notablement pel conjunt i que obtingueren l'aprovació general de l'auditori.

Per últim féu un parlament, recordant la personalitat de Francesc Macià, el que col·laborà amb ell en el Govern de la República Catalana com a ministre d'Economia i Treball, senyor Manuel Serra i Moret, qui ens donà una visió de la personalitat de Macià com a patriota i com a governant. Exalçà les virtuts d'aquell home extraordinari que en la seva simplicitat sabé donar a Catalunya la llibertat que li havia promès. Explicà els moments de transició en què Macià hagué de decidir-se a acceptar el canvi de situació als tres dies de proclamada la República Catalana, i digué que també encertà en gràcia al triomf i consolidació de la república espanyola.

Coneguda la posició actual de Serra i Moret, no és d'estranyar que remarqués l'actitud de Macià el dia 17 d'abril com l'adequada; tampoc no estranyem que silenciés les paraules del mateix Macià quan, en 1933, davant la deslleialtat dels homes de la república espanyola, digué: "Haurem de fer un altre 14 d'abril, però eminentment català".

El públic, donada la significació de l'acte, fou escàs. Hi havia, però, el més representatiu de la col·lectivitat.

HOMENATGE A UNA PROFESSORA.— La distingida professora de cant, senyora Anna Casals de Santsalvador, ha estat objecte d'una manifestació de simpatia per la seva llarga actuació ací l'Argentina, particularment davant la direcció artística de l'Agrupament Musical "Ars".

L'acte consistí en una vetllada artística que va efectuar-se en el saló de concerts "La Argentina", el mes de desembre propassat.

Amb aquest motiu la senyora Casals, compatriota nostra que exerceix el càrrec de mestressa de l'Orfeó Català, va rebre multitud de felicitacions a les quals ajuntem avui la nostra.

Notícies

VIATGE D'UN SAVI CATALÀ.— A últims de desembre s'embarcà cap a Barcelona el R. P. Ignasi Puig, ex-director de l'Observatori de Física Còsmica de San Miguel.

El P. Puig es reintegra a la pàtria després d'uns quants anys d'absència durant els quals ha desenvolupat una intensa tasca científica ací l'Argentina.

Contractat per les autoritats del país per a muntar l'Observatori de San Miguel, una vegada acomplerta la seva missió se'l nomenà Director, càrrec que ha vingut desempenyant fins ara. Demés, ha publicat diversos llibres i estudis de la seva especialitat i ha realitzat una intensa labor de divulgació de coneixements científics de cara al poble.

Amb l'aviador argentí Eduardo Olivero havia planejat un viatge a l'estratosfera, propòsit que vingué a entorpir l'esclat de la guerra mundial.

El P. Puig gaudia de moltes simpaties en la col·lectivitat catalana. Era consiliari de la "Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat" en les activitats de la qual col·laborava amb tot el seu entusiasme.

La partença del P. Puig ha estat registrada per la premsa argentina amb paraules de profund respecte i admiració per l'obra duta per ell a terme en aquest país.

L'ex-subdirector de l'Observatori de l'Ebre deixa ací una estela brillant dins els cercles científics i una bona legió d'amics.

PER L'ORFEO CATALÀ DEL CASAL.— La patriòtica tasca encomanada pel C. D. del Casal de Catalunya al seu vice-president Dr. Artur Meyer, sembla que va per un excel·lent camí de succés, i ens en felicitem.

Han estat moltes les respostes rebudes al qüestionari enviat a socis i antics cantaires de l'Orfeó, la majoria de les quals en sentit d'encoratjament. Convocades per a tractar d'afer tan vital per a la nostra primera entitat, el dimecres 29 de desembre es reuniren en l'estatge del Casal més d'un centenar de persones, bona part cantaires que es varen inscriure, i altres amb voluntat de cooperadors.

De la reunió en sortiren nomenats Delegats provisoris, fins a l'Assemblea d'abril, els senyors Artur Meyer i Francesc Colomer, que seguiran en la començada tasca de recreació.

SECCIO ART ESCÈNIC DEL CASAL DE CATALUNYA.— Com tots els anys en acabar-se la temporada de

teatre al Casal de Catalunya, el C. D. obsequià amb un sopar als elements actius del Quadre Escènic, i aquest va tenir lloc a La Torre el dissabte 18 de desembre.

Hi assistiren a més dels obsequiats un bon nombre de socis, i va resultar una reunió animada i molt agradable. No hi podien mancar, és clar!, els rodolins del senyor Lluís Ros, mestre indiscutible en la matèria.

El senyor President del Casal va oferir l'acte, i es va donar lectura a una expressiva carta del Secretari, laudatòria de la tasca meritíssima dels nostres aficionats, i augurant en nom del C. D. nous entusiasmes i encerts per a la pròxima temporada.

SARDANES A "LA TORRE".— A la Plaça de la Vila, dins el clos de "La Torre" que el Casal de Catalunya posseeix a Vicente López, a la riba del riu, tingué lloc una ballada de sardanes executades per la Cobla Empordanesa, el diumenge dia 19 de desembre al matí.

El programa era constituït per les següents sardanes: "Placidesa" (J. Serra), "La dansaire" (J. Costa), "Un esmolet vell" (Pep Ventura), "Camps a Través" (P. Casadevall) i "Saltirona" (J. Serra).

Una multitud de dansaires s'hi donà cita i es formaren varis rotllos d'entusiastes sardanistes que gaudiren les delícies de la més popular i "més bella de totes les danses que es fan i es desfan".

La ballada fou organitzada per la comissió de senyores que constitueixen la junta provisòria del Foment de la Sardana.

LA XIRGU TORNA A L'ESCENA.— Els diaris argentins han avançat la nova que l'eminent actriu Margarida Xirgu, compatriota nostra, acabats els compromisos que la portaren a Montevideo, tornarà a actuar al front d'una companyia teatral ací Buenos Aires durant la pròxima temporada d'enguany.

DE XILE.— En atent comunicat, l'Agrupació Patriòtica Catalana de Santiago de Xile ens fa saber que per voluntat de l'assemblea últimament celebrada pels seus associats, el Consell Directiu que la regeix actualment és constituït pels següents connacionals: Primitiu Salamó, president; Joan Gratacòs, vice-president; Antoni Blàvia, secretari; Carles Beyris, tresorer; Pere Mir, Josep Esteve i Josep Bertran, vocals.

Bo i agraint-los la salutació que ens envien, en correspondre-hi amb la nostra, els desitgem fructuosa tasca per Catalunya.

Confiteria «La Rambla»

U. T. 35-0195

SALAS GERMANS & CIA.

U. T. 35-0195

FÀBRICA DE DOLÇOS

861 - SARMIENTO - 861

Elaboració Diària d'ESPECIALITATS CATALANES:

**Braços de Gitano - Biscuits de la Reina - Palos de Jacob
Merengues - Persianes**

BOMBONERIA FINA - SERVEI DE LUNCH

PER CADA FESTA UN PRODUCTE ESPECIAL

El nostres TORTELLS són una delícia.

Comandes per a la Ciutat i per a l'interior de la República

Atenem ENCÀRRECS per TELÈFON

imprimeix la revista "Ressorgiment"

La · Impremta Fontana ·

des de l'any 1920 ·

L'ARTES

FONT DE VIDA

JOSEP **FONTANA** I FILLS

IMPRESSORS

· Carrer Perú 796 cantonada Independència

"La Casa de los Tornillos"

JOAN RUSSINYOL

IMPORTACIÓ

UNA ORGANITZACIÓ AL SERVEI DE TOTES LES INDÚSTRIES

Alumini	Bronze	Coure
Corretges	Canons	Acers
Robineria	Per a vapor, aigua i gas	Metall blanc
Vàlvules	Bombes	Niquel
Empaquetadures	Gomes	Pedres esmeril
	Polítics	

GRAN ASSORTIT EN METALLS I EINES
per a Tècnics, Mecànics i Industrials
PERNS, CARGOLS i FEMELLES
de Ferro, Acer i Bronze en tots els passos
AMERICANS, ANGLESES i METRICS

Tot el necessari per a Foradar, Roscar i Ajustar
EL MILLOR SERVEI EN EL MENOR TEMPS

Casa Central:
Sarmiento i Montevideo
U.T. 35, 3016 - 17 - 18
BUENOS AIRES

Sucursal:
Rivadavia 353
Telèfon, 8661
CORDOBA

Dipòsit: CHARCAS 1679

FÀBRICA DE CAMISES

GRIMAU

+

PARANÁ 220, Buenos Aires

ROSARIO SANTA FE CORDOBA mendoza
Córdoba 977/81 San Martín i Mendoza 9 de Julio 29 San Martín 1228

+

TOTA MENA D'ARTICLES PER A HOME
QUALITAT EXCEL·LENT PREUS INTERESSANTS

Llibres Catalans

que es troben en venda a l'Administració de
«RESSORGIMENT», Pergamino 244, Bs. Aires:

- MARTIN FIERRO, traducció catalana
d'E. Martí i Muntaner . . . \$ 4.—
- EL FUTUR DE CATALUNYA I
ELS DEURES POLITICS DE L'E-
MIGRACIÓ CATALANA, de Jordi
Arquer 2.—
- ODA A SANT JORDI, (edició de lu-
xe), de Jordi Arquer » 1 50
- L'ESPERA, poesies de Josep M.
Murià » 2.—
- EL COMTE ARNAU, poema de Josep
M. de Sagarra » 3 50
- CATALUNYA, SIMBOL DE LLI-
BERTAT, de Pere Foix » 3 50
- L'ESTEL SOBRE EL MUR, contes,
d'Agustí Bartra » 3 50
- LLIBRE DELS JOCS FLORALS DE
LA LLENGUA CATALANA, cele-
brats a Buenos Aires en 1941 » 3.—

S'envien francs de ports a l'interior de la República

Dr. Joan Llorens

ADVOCAT

ESMERALDA 155, 4art. pis

U. T. 34 Defensa, 4824

BUENOS AIRES

Hores de consulta: de 11 a 12 i de 16 a 18

Consultes gratuïtes per als socis del «Casal de
Catalunya» els dimarts i dijous.